

4 КЫЛААС
Уруок технологическай каартата

Салаа аата	Уус-уран литература төрдө - норуот тылынан айымньыта	
Уруок тиэмэтэ	З. Иванова. Уустук үллэри	
Уруок тиибэ	Сананы билии уруога	
Учуутал үлэтин сорукутара	Оруолларынан доргуччу аабыы үөрүйэхтэрин салгыы сайыннарыы; Остуоруйа ис хоһоонун былааны тутуһан кэпсиир үөрүйэҕи инэриин; Остуоруйа туохха үөрэтэрин быһаарыы	
Сүрүн өйдөбүллэр	Норуот остуоруйата, сүрүн герой	
Туттуллар тэриллэр	Компьютер, мультимедийный проектор, презентация Захарова Л.В., Флегонтова У.М. Литература аабыыта. 4 кылааска үөрэнэр кинигэ . Дьокуускай, Бичик, 2014	
I. Үөрэх биридимиятын үөрэтии түмүгэ:		
Тустаах үөрэх биридимиятын үөрэтии түмүгэ:	Үөрэх сатабылларынын сайыннарыы түмүгэ:	
<p>Остуоруйанан инсценировка – норуот тылынан уус-уран айымньытын биир ураты көрүнүн билэр.</p> <p>Оруолларынан ааҕар.</p> <p>Уус-уран айымньы сурун ис хоһоонун, дьоруойдар араас сыһыаннарын быһаарар;</p> <p>Айымньы дьоруойдарын бэриллибит тылларынан ойуулуур.</p> <p>Остуоруйа дьоруойдарын майгыларын көрдөрөр тыллары булар, ырытар;</p> <p>Айымньы дьоруойдара төһө сөпкө быһыыламмыттарын дьүүллэхэр;</p> <p>Остуоруйа туохха үөрэтэрин быһаарар</p>	<p>Бэйэни салайынар-дьаһанар үөрүйэх Ханнык баҕарар үлэ кэмигэр сыал туруорары сатыыр; Тус бириэмэтин сатаан туһанар</p> <p>Бодоруһар үөрүйэх: Бэйэ санаатын сааһылаан этэр; Атын оҕолору кытта бииргэ тапсан үлэлиир. Кэпсэтии кэмигэр сатаан истии суолтатын өйдүүр. Атын киһи тугу сангарарын быһа түспэккэ болҕойон истэр.</p> <p>Билиини-көрүүнү ылар сатабыллар: Сана билии ыларыгар баар билиитигэр тирэҕирэр.</p> <p>Ытык өйдөбүллэри инэриин түмүгэ : Үөрэххэ интэриэстээх, баҕаран туран үөрэнэр, үөрэх олоххо суолтатын өйдүүр Үтүө уонна мөкү сыһыан, сизэр-майгы туһунан бастакы өйдөбүлү ылынар. Бииргэ үлэлиир сатабылы сайыннаранар.</p>	

Уруок хаамыта

Уруок түһүмэхтэрэ	Уруок ис хоһооно уонна учуутал дьарыга	Үөрэнээччилэр дьарыктара	Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ:
<p>1.Үөрэнэр түгэни тэрийии Сыала: уруокка бэлэмнэнии</p>	<p>Уруокка үлэлиир туругу тэрийэр. - Үтүө күнүнэн, оҕолор! Литература аабыта уруокпутун сабалыбыт.</p>	<p>Эбэрдэлэһэллэр Үлэлиир турукка киирэллэр.</p>	<p>Ытык өйдөбүллэри инэри түмүгэ Үөрэххэ интэриэстээх, бабаран туран үөрэнэр, үөрэх олоххо суолтатын өйдүүр</p>
<p>2. Дьибэ үлэни бэрэбиэркэ Сыала: Дьибэ үлэни толорууну бэрэбиэркэ</p>	<p>Дьибэ үлэни бэрэбиэркэлээһини тэрийэр. Мария Федотова –Нулгынэт «Бөрө махтала» 1. Искэ ааҕан баран ыйытыга эппиэттээһин. 2. Остуоруйа дьоруойдарын майгыларын көрдөрөр тыллары булуу; 3. Остуоруйа туохха үөрэтэрин быһаары</p>	<p>Остуоруйатын искэ ааҕаллар. Ыйытыларга эппиэттиилэр Остуоруйа дьоруойдарын майгыларын көрдөрөр тыллары булаллар; Остуоруйа туохха үөрэтэрин быһаараллар</p>	<p>Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэти түмүгэ: Табатык, өйдөбүллээхтик, сөптөөх түргэнинэн доргуччу ааҕар</p>
<p>3.Билэр үөрүйэхтэргэ олобуран проблеманы таһаары Сыала: билиини ыларга бэлэмнээһин</p>	<p>Үөрэнэр проблеманы таһаарар. -Оҕолоор, эниги 5 харандааһы 6 оҕоҕо хайдах тэнник үллэриэ этигитит? -Санаабытын этин эрэ. . Онтон бүгүн ааҕар остуоруйабытыгар 5 хааһы хайдах 6 киһиэхэ үллэрбиттэрин билиэхпит. - Биһиги «Уустук үллэри» диэн ааттаах остуоруйаны к - Бу остуоруйа тоҕо «Уустук үллэри» диэн ааттамыта буолуой?</p>	<p>Толкуйга киирэллэр. Ыйытыларга эппиэттиилэр.</p>	<p>Бодоруһар үөрүйэх: Кэпсэти кэмигэр сатаан истии суолтатын өйдүүр Ытык өйдөбүллэри инэри түмүгэ Үтүө сыһыаннаах бодоруһууну инэрэр.</p>
<p>4.Үөрэтэр соругу туруорунуу Сыала: уруок тиэмэтин, сыалын</p>	<p>Уруок тиэмэтин уонна соруктары буларга көмөлөһөр. - Ол аата билигин ааҕар айымныбыт туох туһунан буолуоҕай?</p>	<p>Учуутал биэрэр ыйытылары болҕомтолоохтук истэллэр. Илиилэрин уунан эппиэттиилэр. Уруокка сыалы туруораллар</p>	<p>Бэйэни салайынар-дыһанар үөрүйэх Ханнык баҕарар үлэ кэмигэр сыал туруорары</p>

<p>быһаары</p>	<p>- Остуоруйанан инсценировка туох уратылаабыт? - Бу урукка туох сыалы туруорабыт?</p>		<p>сатыыр; Бодорунар үөрүүх: Бэйэ санаатын сааһылаан этэр;</p>
<p>5.Саҥа билиитин үөрэх дэгиттэр дьайыларыгар туттуу Сыала: саҥа билиини ылыы, ырытыы</p>	<p>Саҥа тиэмэбэ үлэни тэрийэр. 1.Учебниктан «Уустук үллэрийи» остуоруйа-инсценировканы искэ аахтарыы. 2. Билбэт тыллары быһаарыыга үлэ -Ханнык өйдөммөт тыллар баалларый? -Быһаарылаах тылдыттан булан быһаарыы: Хамначыт-..... Сэниэ ыал-..... Байанай-..... Манья-..... Дьаданы-..... Саппыйа-..... Тыллар быһаарыылара слайдаба тахсан иһэр. 3. Оруолларынан үллэстэн хоһоонноохтук аахтарыы: Баай оҕонньор Баай эмээхсин Баай уолаттара Баай кыргыттара Сэниэ ыаллара киһи Дьаданы ыаллара киһи</p>	<p>Учебниктан аабаллар. Аабарга албаһа суох, искэ аабаллар. Атын киһи тугу санарарын быһа түспэккэ болбойон истэллэр. Билбэт тылларын булаллар. Тыл суолтатын толкуйдаан быһаараллар Оруолларынан аабаллар.</p>	<p>Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэтин түмүгэ: Остуоруйанан инсценировка – норуот тылынан уус-уран айымньытын биир ураты көрүнүн билэр. Оруолларынан аабар. Табатык, өйдөбуллээхтик, сөптөөх түргэнинэн доргуччу аабар Билиини-көрүүнү ылар сатабыллар: Саҥа билии ыларыгар баар билиитигэр тирэбирэр. Ытык өйдөбүллэри инэрийи түмүгэ : Бииргэ үлэлиир сатабылы сайыннарар.</p>
<p>6.Физминутка Сыала: Хамсаныы көмөтүнэн эти – хааны</p>	<p>Физминутканы тэрийэр. Биир оҕо хамсанан көрдөрөр, атыттар үтүктэллэр</p>	<p>Физминутка хамсаныыларын онороллор. Хамсанан сэргэхсийэллэр.</p>	<p>Бэйэни салайынар-дыһанар сатабыл: Сылааны таһаарар, салгыы үлэбэ</p>

уһугуннары.			бэлэмнэнэр.
<p>7. Билиини чинэтии уонна хонтуруолланыы Сыала: Саҥа ылбыт билиини чинэтии уонна хонтуруолланыы</p>	<p>Ылбыт билиилэрин чинэтэргэ үлэни тэрийэр. 1. Ыйытыылары эппиэт биэри: -Остуоруйа сүрүн дьоруойдара кимнээҕий? - Баай ыал уолаттара хайдах оҕолор эбиттэрий? -Баай ыал кыргыттарын туһунан тугу этиэ этигит? -Сэниэ ыал хайдах майгылаах эбитий? - Сэниэ ыал биэс хааһы сатаан үллэрбит дуо? - Дьаданы киһи хайдах үллэрбитий? - Остуоруйа дьоруойдара- баай ыаллар хаастарын сатаан астаабыттар дуо? -Туох алҕас оноһуллубутуй? Ону хайдах көннөрүүххэ сөбүй?</p> <p>2. Тиэкиһи оруолларынан үллэстэн кэпсииргэ бэлэмнэнии. - Баай ыал оҕолорун хайдах ииппиттэрин көрдөрөр тыллары булан ааҕыы - Сэниэ киһи туох үтүө быһыыны онорбутун ааҕын. - Дьаданы киһи муударайын көрдөрөр тыллары булан ааҕыы</p> <p>3.Оонһуу «Ким сангарбыт тылларын таай» (слайдаҕа суруллубуттар) 1) -Байанайым мичик гынна.Үтүө ыалбар, эһиэхэ, кэһибин аҕаллым. 2). - Оок, кустар! Ытыахха! Пус-пус-пус» 3). -Ылын эрэ, нохолоор, били дьаданы ыалбытын ынгыран киллэрин. 4). - Сатаабатаххына, нохоо, тараах иэннэниэххэр диэри таһыртарыллыа! 5).-Көрүң, ити долбуурдаах аһы кыайан ылан</p>	<p>Айымньы ис хоһоонунан ыйытыыларга эппиэттииллэр. Бэйэ санаатын сааһылаан этэллэр. Атын оҕолору кытта бииргэ тапсан үлэлииллэр. Тиэкиһи оруолларынан үллэстэн кэпсииргэ бэлэмнэнэллэр.</p> <p>. Тиэкиһи оруолларынан үллэстэн кэпсииргэ бэлэмнэнэллэр. Ылбыт билиилэрин, аахпыттарын сатаан түмэн, сааһылаан этэллэр.</p> <p>Оонһуу «Ким сангарбыт тылларын таай» эппиэттэрин этэллэр. 1.Сэниэ ыал 2. Баай ыал уолаттара 3.Баай оҕонньор 4. Баай эмээхсин 5). Дьаданы</p>	<p>Тустаах үөрэх биридимиэтин үөрэтии түмүгэ: Уус-уран айымньы сурун ис хоһоонун, дьоруойдар араас сыһыаннарын быһаарар; Остуоруйа дьоруойдарын майгыларын көрдөрөр тыллары булар, ырытар; Айымньы дьоруойдарын бэриллибит тылларынан ойуулуур; Остуоруйа туохха үөрэтэрин быһаарар</p> <p>Ытык өйдөбүллэри инэри түмүгэ: Сизрдээх быһыыны, атын дьонно амарах сыһыаны сайыннарар.</p> <p>Бодоруһар үөрүйэх: Атын оҕолору кытта бииргэ тапсан үлэлиир.</p> <p>Тустаах үөрэх биридимиэтин үөрэтии</p>

	<p>аһаабат дьон бэлэми эрэ мэтийэллэригэр бэртэрин!</p> <p>4. Айымньы дьоруойдарын ойуулааһын (пааранан үлэ)</p> <p>- Билигин биһиги пааранан үлэлиэхпит.</p> <p>- Дуоскаҕа тыллар суруллан тураллар: <i>Элбэхтик үлэлиир, сүрэбэ суох, булугас өйдөөх, тугу да сатаабат, сыппах өйдөөх, үлэһит, үтүө санаалаах, тобуллаҕас толкуйдаах, бытаан быһаарыныылаах</i></p> <p>Бу тыллар баай киһини уонна дьаданы ойуулууллар. Ити тыллар көмөлөрүнэн эһиги дьоруойдарга характеристика биэрэбит. Ханнык тыл сөп түбэхэрин талан суруйабыт.</p> <p>- Бэйэ бэйэҕин үлэлэргитин хардары-таары бэрэбиэркэлэнин.</p> <p>Эппиэттэр слайдаҕа көстөллөр.</p> <p>- Баай киһи өссө хайдаҕый?</p> <p>- Дьаданы ханнык тылларынан ойуулуу этигитий?</p> <p>- Онон туох диэн түмүк оноробут?</p> <p>5. Өс хоһоонугар үлэ</p> <p>- Бу айымньыга ханнык өс хоһооно сөп түбэхэрий?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сүрэбэ суох сүүс сүбэлээх. - Баай оҕото бардам, тот оҕото дохсун. - Сэнээбиккиттэн сэттэҕин ылыан. - Сатабыллаах сабыл саҕалаах. <p>- Тоҕо оннук дии саныгың? Быһаар.</p>	<p>Айымньы дьоруойдарын ойуулааһынна пааранан үлэлиллэр. Эппиэттэр слайдаҕа көстөллөр.</p> <p>Бэйэ бэйэлэрин үлэлэрин бэрэбиэркэлиллэр:</p> <p>Баай киһи сүрэбэ суох, тугу да сатаабат, сыппах өйдөөх, , бытаан быһаарыныылаах</p> <p>Дьаданы элбэхтик үлэлиир, булугас өйдөөх, үлэһит, тобуллаҕас толкуйдаах,</p>	<p>түмүгэ:</p>
<p>8. Бэйэни сыаналаны Сыала:</p>	<p>Үөрэнээччи бэйэтин дьарыгын сыанабылын тэрийэр. Сыанабыл туруоруу.</p>	<p>Сыанабыл туруоруналлар. Бэйэ-бэйэҕэ болҕомтолоохтук сыһыаннаһан эппиэттиллэр</p>	<p>Бэйэни салайынар-дыһанар сатабыл: Тугу билбитин, төһө</p>

<p>үөрэнээччи бэйэтин үлэтин сыаналааһынын тэрийи</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Бу уруктан мин сананы биллим.... • Бэйэбэр туһалаабы.... биллим. • Маннык түмүккэ кэллим.... <p>Маладыастар урукка бары наһаа көхтөөхтүк үлэлээтигит.</p>	<p>Бэйэлэрин сыаналаналлар.</p>	<p>өйдөөбүтүн бэйэтэ сыаналанар.</p>
<p>9. Дьибэ үлэ Сыала: урукка ылбыт билиини чинэтии</p>	<p>Дьибэ үлэни быһаарар. «Уустук үллэри» остуоруйаба инсценировкаба бэлэмнэни. - Ким оруолун толоруоххутун баһарабыт?</p>	<p>Дьибэ үлэни дневниккэ суруналлар</p>	
<p>10. Рефлексия Сыала: урук түмүгүн быһаары</p>	<p>Урук түмүгүн быһаарыны тэрийэр. - Урукка туох сананы биллигит? - Остуоруйа туохха үөрэтэрий? - Саха остуоруйата норуот өркөн өйүн, мындыр толкуйун көрдөрөр. Үлэһит, сүрэхтээх киһи өлөн-охтон биэрбэт. - Оттон тугу да сатаабат, сүрэбэ суох киһи олох олохторугар чэпчэки буолуо дуо? - Манан урукпут бүтэр, барыгытыгар махтал.</p>	<p>Оҕолор бэйэлэрин санааларын этэллэр Кэпсэтиигэ көхтөөхтүк кытталлар. Сөптөөх түмүгү онороллор.</p>	<p>Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэтии түмүгэ: Сатаан ситимнээн саңарар, бэйэ санаатын аһаҕастык этэр; түмүк онорор</p>